

Завгородній Ігор Володимирович,
доктор медичних наук, професор,
професор кафедри гігієни та екології № 2

Меркулова Тетяна Валентинівна,
кандидат медичних наук, старший дослідник,
доцент кафедри гігієни та екології № 2

Літовченко Олена Леонідівна,
доктор філософії,
доцент кафедри гігієни та екології № 2

Чеховська Ірина Миколаївна,
старший викладач кафедри гігієни та екології № 2

СУМАРНИЙ ФІДБЕК ЯК ПРАКТИЧНИЙ ІНСТРУМЕНТ ПІДВИЩЕННЯ ЯКОСТІ ВИКЛАДАННЯ ОСВІТНІХ КОМПОНЕНТІВ

Харківський національний медичний університет

Сучасна педагогіка вищої школи ґрунтується на принципах демократизації та студентоцентризму, все більше відчужуючись від авторитарної моделі, натомість орієнтуючись на освітні потреби й очікування здобувачів.

Освітній процес можна розглядати як інформаційну систему, оптимальне функціонування якої забезпечується її коректним управлінням, в т. ч. на основі результатів зворотного зв'язку. На нашу думку, основою для неперервного покращення якості освіти є створення такої моделі функціонування системи, в якій суб'єкти постають як активними користувачами інформації, що надходить каналами зворотного зв'язку, так і її джерелами. Вельми актуальним це стає у сучасних реаліях країни, коли усі учасники освітнього процесу перебувають в обставинах відсутності безпосереднього «живого» спілкування в аудиторіях, а подекуди обмежені навіть асинхронними видами навчання.

Звичайно, що сформованості, консолідованості й успішності запуску дистанційного навчання із запровадженням в країні воєнного стану сприяв досвід, здобутий під час пандемії коронавірусної хвороби (COVID-19), коли викладачі підвищили свої цифрові професійні компетентності, а дистанційні методи перестали сприйматися як іннова-

ція. Проте в будь-якому випадку дистанційне навчання збільшує загальне професійне навантаження професорсько-викладацького складу, потребує постійного технічного й методологічного удосконалення [1; 2]. В цьому контексті інформація, отримана від зворотного зв'язку, допомагає сконцентрувати й направити власні зусилля викладача на нагрітих питаннях при підготовці до занять.

При спілкуванні зі здобувачами зазвичай ми використовуємо два основних види зворотного зв'язку (або фідбеку, від англ. *feedback* — зворотний зв'язок, відгук) по відношенню до моменту прикладання — поточний безперервний фідбек в рамках навчальних занять та сумарний за результатами опанування курсу дисципліни.

Незалежно від обраного методу, моментальний неперервний фідбек під час проведення занять здатен скоректувати дії здобувачів в моменті, підвищує їх залученість до навчання та ефективність сприйняття матеріалу, сприяє розвитку взаємовідносин, Hard і Soft skills усіх учасників. Такий зв'язок є більш індивідуалізованим, техніки і ефективність його використання залежать від педагогічної майстерності викладача, особистої професійної вмотивованості та векторності його мислення.

Зворотний зв'язок за результатами опанування освітнього компонента має на меті оцінити ефективність курсу на думку здобувачів, віднайти «слабкі» сторони організаційно-методичного чи інформаційного забезпечення, та за умов адекватного сприйняття й реагування сприятиме підвищенню якості освіти.

Для отримання сумарного фідбеку з курсу «Охорона праці в галузі медицини» групою авторів Харківського національного медичного університету було розроблено опитувальник [3] щодо оцінки якості викладання та задоволеності студентів результатами навчання.

Анкета містить запитання щодо важливості та актуальності вивчення дисципліни, в т. ч. для майбутньої професійної діяльності, сучасності тематики, що вивчається, структури, організації та методичного забезпечення занять, методів й прийомів викладання тощо. Частина питань має варіанти відповідей у вигляді градації щодо наявності тієї чи іншої ознаки, інша частина — відкриті запитання із пропозицією пояснення власної думки або надання рекомендацій/побажань щодо структури/організації/тематики лекційних та практичних занять.

Опитувальник доступний для всіх здобувачів, які долучаються до електронного курсу освітнього компоненту на платформі Moodle, його заповнення пропонується наприкінці вивчення компоненту. Звичайно,

участь в опитуванні є анонімною і добровільною. Проте, розуміючи важливість отримання зворотної інформації, викладач здатен мотивувати студента, акцентуючи увагу на взаємовигідних елементах. І це є першою передумовою для ефективності використання такого зв'язку.

Перш за все, участь у наданні фідбеку допоможе багатьом студентам повірити у власні сили впливати на компоненти суспільного життя, стати частиною змін на краще, посилить відчуття залученості та відповідальності за навчальний процес. З іншого боку, зацікавленість викладачів у отриманні оцінки їх діяльності та визначенні рівня задоволеності потреб здобувачів процесом викладання демонструє студентам гарний приклад прагнення до саморозвитку та удосконалення.

Наступним елементом ефективності сумарного фідбеку є сталість його використання, що дає змогу побачити наявні зміни у ставленні студентів до викладання курсу після запровадження тих чи інших заходів за результатами попередніх опитувань.

Так, аналізуючи динаміку ставлення здобувачів, які опановували дисципліну «Охорона праці в галузі» на кафедрі гігієни та екології № 2 ХНМУ у 2021 та 2022 навчальних роках, можна побачити наступні зміни. Майже на 10 % ($p < 0,05$) збільшився прошарок респондентів, які вказали на важливість вивчення даної дисципліни для їх майбутньої професійної діяльності. Після врахування зауважень та доопрацювання матеріалу для 71,1 % здобувачів 2022 н. р. лекційний матеріал видався цілком актуальним, проте як у 2021 н. р. лише 59,9 % зголосилися на це ($p < 0,05$). При проведенні практичних занять 62,6 % здобувачів 2022 р. не знайшли тем, які б потребували заміни чи осучаснення, проти 57,5 % у 2021 р. У 2022 р. якість організації навчального процесу у 4 й 5 балів з п'яти максимальних оцінили 93,7 % респондентів, рік тому цей показник складав 87,7 %. При цьому студенти стали більш впевненими і в якості отриманих ними знань. На своє враження щодо зацікавленості викладачів кафедри у підготовці компетентних фахівців, зокрема з питань охорони медичної праці вказали 92 % здобувачів у 2022 р., проти 87,2 % рік тому.

Слід зазначити, що такі позитивні зрушення відбулися внаслідок коректного ставлення на критику зворотного зв'язку від респондентів та ефективного реагування викладацького колективу кафедри. Всі проблемні питання, зауваження, пропозиції та побажання студентів, висловлені у сумарному опитуванні за дисципліною, регулярно виносилися на розгляд колективу кафедри задля пошуку ефективних шляхів їх вирішення.

Таким чином, підвищення якості викладання освітніх компонентів за допомогою отримання сумарного фідбеку дозволяє оперативно оцінити організаційно-методичне, інформаційне забезпечення розробленого курсу відповідно до реалій, вчасно й належно покращити якість освітнього процесу.

Список літератури

1. Стрільчук Л. М., Склярів Є. Я., Січкоріз О. Є. Дистанційне навчання: нові проблеми чи нові можливості (за результатами опитування учасників навчального процесу). *Медична освіта*. 2022. № 2. С. 39–45.
2. Aktan O., Toraman C. The relationship between Technostress levels and job satisfaction of Teachers within the COVID-19 period. *Educ. Inf. Technol. (Dordr)*. 2022. Vol. 18. P. 1–25.
3. Літовченко О. Л., Капустник В. А., Лещина І. В., Завгородній І. В. Науковий твір: «Анкета — оцінки якості викладання дисципліни «Охорона праці в галузі» та задоволеності студентів результатами навчання». Авторське свідоцтво № 96415; дата реєстрації 27.02.2020.